

nant caduca.

3) En aquest ha predominat francament el canvi de -d- en zero i encara més -r-. Es tracta d'ABRERA, el poble del Baix Llobregat, entre Martorell i Esparreguera, abans del Montserrat. *Pron. mod.: abrerà*, 1920 (a Esparreguera i Olesa), id. 1925 (al Bruc) etc. *Genilici: Abrerencs* (a Olesa).

DOC. ANT. 1141: un senyor del Penedès, Ponç d'Oltrera, fa una donació dins el terme del seu castell: «in com. Barchinone, infra te chastri de *Vultraria*, in *parrochia Sancti Petri Breda* --- afr. a mer. in manso de *Fulcheres* --- a circio in riera de *Magarova* ---» [*Magarola*] (MiretS, *TemplH.*, p. 34); 1176: «Guill. de *Castro Vetulo* --- Arbetum de *Apierola* --- *Mertorello* --- *Castri* --- *Episcopali, Ollesa* --- Sancti Petri de *Breda*» (MiretS, o. c., p. 322): on reconeixem *Castellvi* de Rosanes, *Pierola*, *Martorell*, *Castellbisbal* i *Olesa*, ultra *Abrera*.

Mas, en les *N. Hist. Bi. Bna.* (XIII, 36), li documenta, ultra la forma *Breda*, en sengles docs. dels Ss. XII, XIII i XIV; la forma popular *Brea*, en sengles docs. del XIII, XIV i XV; *Breya* en un del XVI, *Brere* en un del XV, *Brera* en un del XVI; i des de llavors ja també formes amb la vocal inicial que en el (3) han restat predominants fins avui: *Ebrera* en doc. del S. XVI, *Abrebe* doc. del S. XV, i després *Abrebra*. La forma amb vocal inicial, però encara sense la *r*, *Abrea* també en el fogatge de 1553, p. p. el geògraf Josep Iglésias (ed. 1952).²

4) També ha predominat la forma en -r- en el nom del *Bosc de Brera*, de què ens parla sovint Raimon Casellas en la rodalia de Montmany, damunt de La Garriga, a l'alt Vallès (lloc equidistant entre *Abrera*, *Parrets* i *Breda*, si bé més al Nord), en la novel·la *Els Sots Feréstecs* (pp. 18 i passim).

5) Partida i Font de *Bréa* en el te. d'Atzeneta Maestrat (xxxI, 21, 3º 29' X 40º 12-13); allí també NP. Eliseu Bellés en dóna cites ja un poc velles en la seva monografia toponímica d'aqueix poble val., pp. 2 i 5.⁴⁰

6) Aquesta denominació també ha deixat petjades a la Cat. Nord. I allà, hi ha també, dades antigues amb -d- però, com ja espera el dialectòleg, en els parlars rossellonesos s'ha imposat la forma amb -z-.

Bosc de Breda, Bresa o *Brera* te. Banyuls dels Alps. 1057: *Breda* (Bofarull, *Condes Vindicados* I, 51; Alart, *Rom.* IV, 466); 1285: «nemoris de *Bresa*» (Alart, *InvLC*, s. v. *Breda*); 1287: «--- una est a *Bresa*», doc. de Brullà (immed. a *Banyuls*, Alart, ib.);⁵⁰ després de 1350: *Bresa* i després de 1375: *Brera* (Alart, *Rom.* IV, 54b). 1212: «rocha sive força B. Marie Fontisclare vel de *Breda*» (Ponsich, *Top.* 27-28, on es tracta del priorat de Fontclara del qual dóna Ponsich altres cites en te. de Banyuls).

7) En plural: *Breses*, llog. agr. a Mosset (Conflent); pron.: *brézəs* (xxv, 198). 1034: «villa *Bredas*» (Alart, *InvLC*); 1091: en un doc. relatiu a Mosset: «Sig. Pontii Miri de *Bredas*» (Moreau, *Colle.*); 1163: «Raimundi de *Bredes*» (Alart, *InvLC*); 1217: *Bredis* (Alart,

Bull. S. Agr. PyrOr. x, 83); 1292: «Raimundus de *Breses*» doc. de Millars (*InvLC*). Ponsich, *Top.* 112, hi afegeix: *Bredis* 1227, 1335, *Brezis* 1312, *Breses* 1362, 1420, i altres formes amb -s- de 1543, 1362, 1750 i S. XIX.

ETIM. A penes se n'ha dit res (llevat poc del 1) i el 3), i ignorant totalment els altres cinc noms i fins la connexió entre 1) i 3). Sostenible a primera vista semblava derivar el 3) de APRARIA sigui amb el sentit llatí de 'lloc de senglars' (*aper*), com havia rumiat jo,³ sigui com a NP ll. (*AlcM*): però és clar que la documentació antiga refuta aquesta idea òbviament. Que no es tracta d'*arbrera* és clar a tot ser-ho. I ja per raó fonètica és impossible fer-ho venir del celto-llatí VERĒDA 'camí de la posta' (com suggerien Piel, *Rev. Port. Fil.* v, 233 ss.); i el filòleg castellà Montenegro, en la fracassada *Encicl. Ling. Hisp.*, car una E de síl·laba inicial (darrere consonant), no es pot perdre ni en català ni en cap llenguatge romànic.

En El Nord d'Itàlia hi ha una paronímia temptadora. *Braida* mot germ., provinent del longob. *braida* 'camp extens, suburbà, convertit en prat', que ha restat apefatiu en venec. ant. *braida*, i lomb. *breda* (Rohlf, *It. Gr.*, § 315), i en NLL: *Braidabella*; en alguns NLL, amb el diftong tancat en e: *Breda di Piave*, *Bredalunga*, *Bredafranca*. Fins i tot s'ha donat a la ciutat de Milà el cas excepcional que l'antic *Braida* (S. XII) apareix avui convertit en *Brera*: *Palazzo di Brera* (gran museu i biblioteca construïts el 1686), per un fenomen de fonètica local, exemplificat per Salvioni (*Dial. Mod. di Milano*, 195). Això és el que va donar a Rohlf (*Stud. zur Roman. Namenkunde*, 230) la idea que el nom de la nostra vila (1) de *Breda* (ell no sabia res dels altres) tingués la mateixa etimologia. Semblança tan casual i pensada tan fantàstica com ho seria imaginar que tinguí res a veure amb el nom de la ciutat holandesa de *Breda* (al Nord d'Anvers).

Aquí també s'hi oposa ja una raó fonètica inexorable: el diftong AI en català dóna é tancada, i el nostre *Breda té é* oberta. I ja la idea de fer venir el NL català de tal base germànica és ben forçada, com no deixa de veure *AlcM* en recollir-ho. Car és un mot que no ha deixat descendència romànica viva, no tan sols en català sinó a penes en cap llengua romànica: cap de les de França ni d'Espanya, ni de quasi tota Itàlia. En fi, si notem que aquest mot en germànic és peculiar del dialecte longobard, que no ha tingut mai res a veure amb la Romània occidental,⁴ es veurà que no és idea forçada sinó absurda.

Hi ha en canvi una etimologia exigida per la base BRĒDA que hem establert com a pròpia de tots set llocs, per raons fonètiques coercitives. I aquesta etimologia quasi se'ns imposa també, per la situació dels nombrosos casos catalans: evident quant als principals i aplicable a tots.

Com ja hem vist, el *Breda 1*), la població més il·lustre, es troba sobre la via romana que mena des de la Selva a Gualba, al Vallès i a Barcelona, la via que